

بررسی مقایسه‌ای برخی شاخص‌های کلان
اقتصادی در بخش معدن ایران و برخی از
کشورهای برتر معدن خیز دنیا
(آمریکا، استرالیا، کانادا و شیلی)

معاونت پژوهش‌های زیربنایی و امور تولیدی
دفتر: مطالعات انرژی، صنعت و معدن

کد موضوعی: ۳۱۰
شماره مسلسل: ۱۴۱۵۹
بهمن‌ماه ۱۳۹۳

به نام خدا

فهرست مطالب

چکیده	۱
مقدمه	۱
تعریف بخش معدن	۲
مقایسه شاخص‌های اقتصادی مهم بخش معدن با دیگر بخش‌ها در ایران و کشورهای آمریکا، کانادا، شیلی و استرالیا	۲
جمع‌بندی	۱۳
منابع و مآخذ	۱۳

بررسی مقایسه‌ای برخی شاخص‌های کلان اقتصادی در بخش معادن ایران و برخی از کشورهای برتر معدن خیز دنیا (آمریکا، استرالیا، کانادا و شیلی)

چکیده

گزارش حاضر مربوط به تحلیل شاخص‌های اقتصادی ایران و چهار کشور معدن خیز در دنیاست. نتایج حاکی است که علیرغم پایین بودن شاخص‌های اقتصادی همچون ارزش افزوده، سهم از اشتغال و نرخ بازدهی سرمایه‌گذاری در بخش معدن نسبت به سایر بخش‌های مهم، شاخص‌هایی مانند سرمایه‌گذاری و جذب سرمایه‌گذاری مستقیم خارجی و هزینه‌های تحقیق و توسعه در بخش معدن به طور نسبی نسبت به دیگر بخش‌ها در کشورهای منتخب (به غیر از ایران) بالاتر بوده و رشد قابل ملاحظه‌ای در طول سال‌های بررسی داشته است. این درحالی است که علی‌القاعده با پایین بودن نرخ بازدهی سرمایه‌گذاری باید جذب سرمایه‌گذاری در بخش نیز پایین باشد که در بخش معدن اینچنین نبوده است. شاید این امر مبین این موضوع باشد که نگاه سیاست‌گذاری به این بخش (به‌عنوان یک بخش پیشران و مولد) باید بسیار متفاوت از دیگر بخش‌های اقتصادی باشد.

مقدمه

برنامه‌ریزی به‌منظور رسم خطوط اصلی محورهای توسعه در ایران و تخصیص بهینه منابع محدود، بدون شناخت مزیت‌های بخش‌های مختلف، امکان‌پذیر نخواهد بود. شناخت این مزیت‌ها ممکن نخواهد بود مگر در سایه بررسی شاخص‌های تأثیرگذار در بخش‌های مختلف. زیرا با بررسی و مقایسه شاخص‌های مختلف در بخش‌های اقتصادی ایران و مقایسه این شاخص‌ها با دیگر کشورهای منتخب، می‌توان تحلیل درستی از وضعیت بخش‌های مولد و تأثیرگذار ارائه کرد. در این گزارش شاخص‌های اقتصادی تأثیرگذار بر فرآیند اولویت‌بندی سرمایه‌گذاری با تکیه بر شاخص‌هایی همچون سهم از کل اشتغال، ارزش افزوده، تشکیل سرمایه و هزینه تحقیق و توسعه در کنار شاخص مهم نرخ بازدهی سرمایه‌گذاری بررسی شده است. با بررسی این شاخص‌ها، وضعیت بخش معدن در مقایسه با دیگر بخش‌های اقتصادی در کشورهای منتخب دارای منابع معدنی (آمریکا، استرالیا، کانادا و شیلی) در مقایسه با ایران مورد تحلیل قرار می‌گیرد.

تعریف بخش معدن

هدف از ارائه تعریف و طبقه‌بندی فرآورده‌های معدنی^۱ ارائه تصویر منسجمی از متغیرهای جریان عمده اقتصادی بخش مذکور نظیر اکتشاف، تولید، مصرف، تشکیل سرمایه، صادرات، واردات، درآمد و... در یک دوره می‌باشد که از طریق آنها می‌توان وضعیت اقتصادی و بازرگانی بخش معدن کشور را در مقایسه با سایر کشورها به تصویر کشید. برای این منظور لازم است مجموعه متغیرهای اقتصادی و تجاری مرتبط با موضوع تحقیق در قالب آمارهای سازگار و مبتنی بر تعاریف و مفاهیم، طبقه‌بندی‌ها و روش‌های محاسباتی استاندارد توافق شده بین‌المللی تهیه و تنظیم گردد.

لذا با توجه به ضرورت مقایسه آمارهای اقتصادی در سطح بین‌المللی در راستای حفظ قابلیت مقایسه آمارهای کشورهای مختلف، طبقه‌بندی استاندارد بین‌المللی کلیه رشته فعالیت‌های اقتصادی ISIC مبنای مقایسه آمار در کشورهای مختلف قرار گرفته است.

در سیستم حساب‌های ملی کشور نیز،^۲ طبقه‌بندی پیشنهاد شده برای رشته فعالیت‌های معدنی، تجدید نظر سوم که اصطلاحاً آیسیک ویرایش سوم (ISIC Rev3) نامیده می‌شود استفاده می‌گردد. براساس طبقه‌بندی مذکور، فعالیت استخراج معدن شامل استخراج و عمل‌آوری کلیه مواد کانی است که در طبیعت وجود دارند. در محدوده این فعالیت، استخراج معادن تحت‌الارضی و سطح‌الارضی و نیز کلیه فعالیت‌هایی که به‌منظور آماده‌سازی مواد خام برای فروش در بازار صورت می‌گیرد و عموماً نزدیک معدن یا در محل آن انجام می‌شود، منظور می‌گردد.

مقایسه شاخص‌های اقتصادی مهم بخش معدن با دیگر بخش‌ها در ایران و کشورهای آمریکا، کانادا، شیلی و استرالیا

ارزش‌افزوده

نمودار ۱ روند سهم ارزش‌افزوده بخش معدن (بدون نفت) و سایر بخش‌های عمده اقتصادی طی سال‌های ۱۳۸۶-۱۳۹۱ را نشان می‌دهد. روند این شاخص در ایران برای تمام بخش‌ها در طول کل دوره ۱۳۸۶ تا ۱۳۹۰ تقریباً ثابت بوده است. بخش معدن با سهم حدود یک درصد، پایین‌ترین سهم از ارزش‌افزوده کشور را دارا می‌باشد. البته چنین ساختاری در چهار کشور معدن‌خیز مورد مطالعه نیز وجود دارد به طوری که طی سال‌های ۲۰۰۰ تا ۲۰۰۸ میلادی بخش خدمات کشور کانادا با متوسط سهم ۶۶ درصدی بیشترین سهم از ارزش‌افزوده ایجاد شده در اقتصاد این کشور را به خود اختصاص

۱. منظور از فرآورده‌های معدنی شامل مواد معدنی و صنایع معدنی می‌باشد.

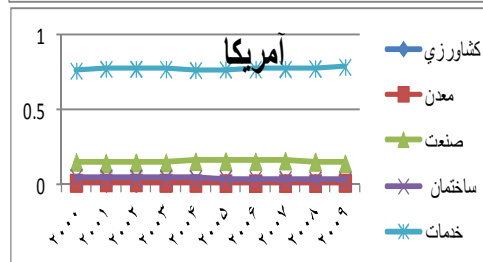
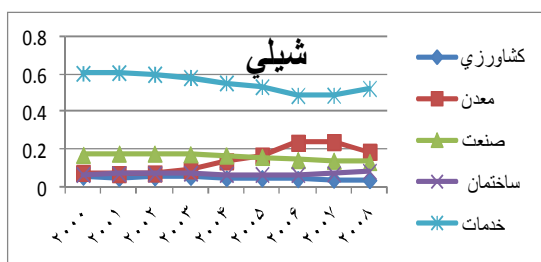
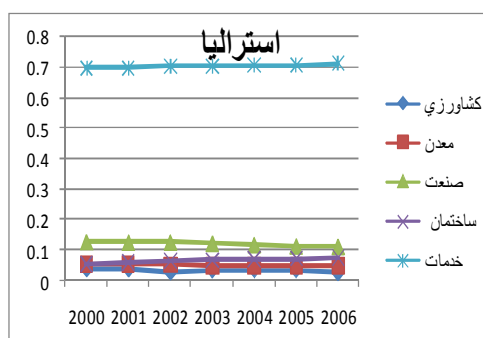
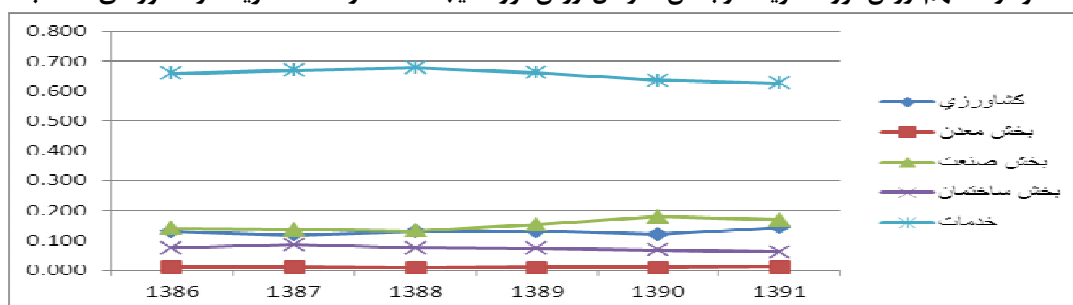
۲. مرکز آمار ایران ۱۳۸۵، حساب‌های ملی ایران سال‌های ۱۳۷۶-۱۳۸۴.

داده است. این شاخص برای بخش معدن حدود ۶ درصد بوده است. همچنین نرخ رشد این شاخص نیز برای بخش معدن منفی یک درصد بوده است. جالب اینکه این نرخ رشد منفی در دوره زمانی ۲۰۰۰ تا ۲۰۰۶ میلادی برای کشور استرالیا نیز اتفاق افتاده است (البته در حدود ۱/۷ درصد).

در کشورهای استرالیا و آمریکا نیز مشابه کانادا بخش خدمات حدود ۷۰ درصد از ارزش افزوده کشور را خلق می‌کند. در هر سه کشور مذکور، سهم ارزش افزوده معدن از ۶ درصد بالاتر نرفته است. اما در کشور شیلی سهم ارزش افزوده معدن از حدود ۷ درصد در سال ۲۰۰۰ به حدود ۱۸/۵ درصد در سال ۲۰۰۸ افزایش یافته است. به عبارتی به‌طور متوسط سالیانه ۱۲/۵ درصد رشد داشته است. با توجه به آمار می‌توان دریافت که در تمام کشورهای معدنی، سهم بخش معدن در پایین‌ترین قسمت قرار دارد و سهم ارزش افزوده بخش معدن در ایران در مقایسه با کشورهای بررسی شده، بسیار کمتر است. در بیان این آمار باید توجه داشت که علت پایین بودن سهم ارزش افزوده بخش معدن در کل اقتصاد، عدم محاسبه صنایع معدنی (که در طول زنجیره ارزش بخش معدن قرار دارند) در کل بخش است.

نمودار ۱. سهم ارزش افزوده هر یک از بخش‌ها از کل ارزش افزوده ایجاد شده در اقتصاد هر یک از کشورهای منتخب

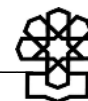

مأخذ: یافته‌های پژوهش.

سرمایه‌گذاری

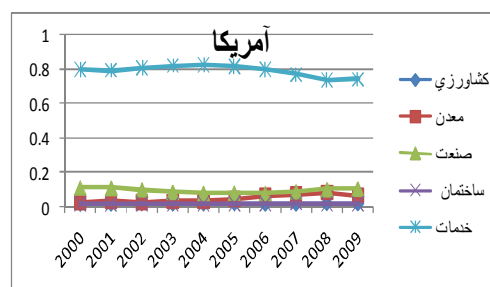
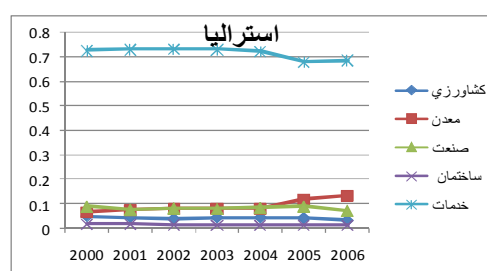
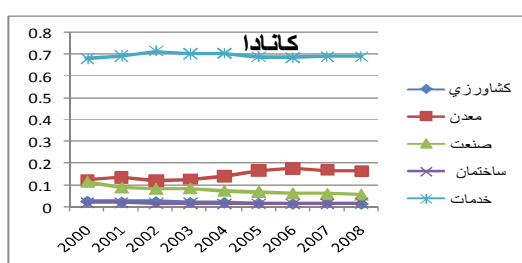
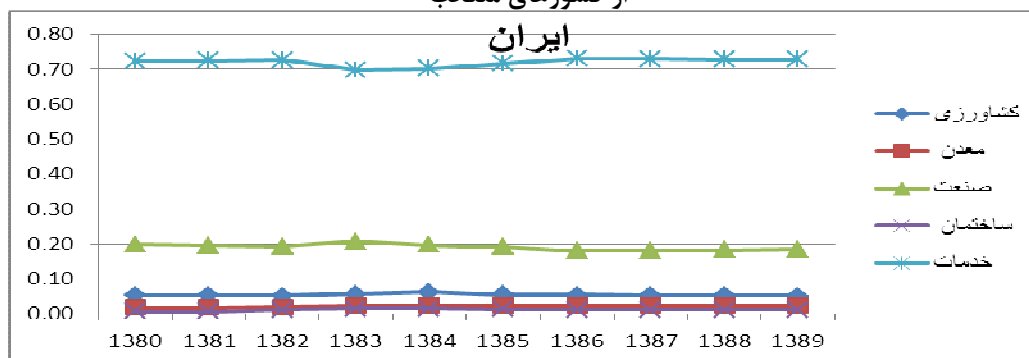
بخش خدمات در تمام کشورهای مورد مطالعه از جمله ایران در بازه زمانی مورد مطالعه، بالاترین سهم از کل سرمایه‌گذاری انجام شده در اقتصاد را داراست. این سهم همواره در این کشورها بالاتر از ۷۰ درصد بوده است. ولی نکته جالب توجه در این بین، میزان سرمایه‌گذاری صورت گرفته در بخش معدن در مقایسه با دیگر بخش‌ها و تناسب آن با سهم ارزش افزوده در کشورهای مختلف است. همان طور که در نمودار ۲ مشاهده می‌شود. علیرغم سهم بالاتر ارزش افزوده کشورها در بخش صنعت نسبت به معدن، (به غیر از ایران) سهم سرمایه‌گذاری بخش معدن و صنعت در بقیه کشورها نزدیک می‌باشند. با مشاهده دقیق‌تر می‌توان دریافت که سهم سرمایه‌گذاری در بخش معدن استرالیا و کانادا بعد از بخش خدمات رتبه دوم را داشته است. متوسط این سهم در دوره ۲۰۰۰ تا ۲۰۰۸ برای کانادا ۱۴/۶ درصد، آمریکا ۸/۸ درصد و استرالیا ۴ درصد بوده است. روند سرمایه‌گذاری در کشورهای استرالیا و کانادا حاکی است که از سال ۲۰۰۵ به بعد، حجم سرمایه‌گذاری در بخش معدن افزایش داشته است. قبل از این سال، روند سرمایه‌گذاری از شیب ملایم‌تری برخوردار بوده است.

اگر موضوع سرمایه‌گذاری را در ارتباط مستقیم با سهم ارزش افزوده بررسی کنیم، می‌توان دریافت که در اکثر کشورهای صنعتی مورد بررسی، سرمایه‌گذاری‌های صورت گرفته در بخش معدن متناسب و متناظر با ارزش افزوده نبوده و جایگاه بخش معدن در اقتصاد به‌طور متفاوتی در دیگر کشورها تعریف می‌شود. حال مسئله مهم می‌تواند به موضوع خاص بودن بخش بالادستی معدن مربوط باشد که باید مورد تدقیق قرار گیرد.

نمودار ۲. سهم سرمایه‌گذاری هریک از بخش‌ها از کل سرمایه‌گذاری ایجاد شده در اقتصاد هریک

از کشورهای منتخب

مأخذ: یافته‌های پژوهش.

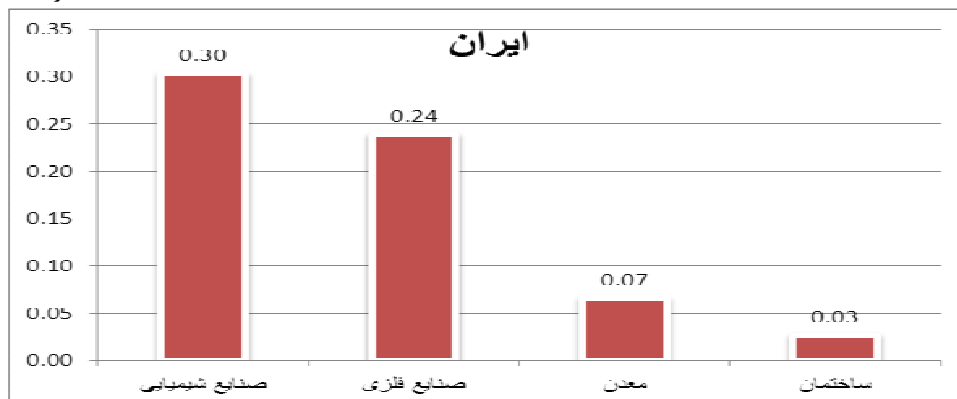
سرمایه‌گذاری خارجی

سهم سرمایه‌گذاری خارجی در بخش‌های مختلف، مبین میزان مشارکت کشورهای دارای تکنولوژی برتر در کشورهای دارای پتانسیل در همان بخش است. این مهم در بخش معادن به گونه‌ای پررنگ‌تر معنی دارد. روند پیشرفت تکنولوژی اکتشاف و استخراج در جهان توسط شرکت‌های معظم بین‌المللی معادن، معدنکاری در مقیاس جهانی با حاشیه سود مناسب و با رعایت ضوابط کامل زیست‌محیطی و هزینه کم و در عمق زیاد صورت می‌گیرد، به طوری که برداشت صیانتی از ذخایر معدنی تقریباً با ارتقای تکنولوژی استخراج اجین شده است. با توجه به آمار موجود و در دسترس، کل موجودی سرمایه‌گذاری مستقیم خارجی جذب شده تا سال ۲۰۰۹ در ایران حدود ۳۴/۱ میلیارد بوده که از این موجودی، بخش معادن فقط حدود ۷ درصد را در اختیار داشته است. این درحالی است که حدود ۶۹ درصد از جریان جذب

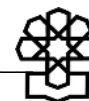
سرمایه‌گذاری خارجی استرالیا در سال ۲۰۰۸ به بخش معدن اختصاص یافته که البته این شاخص در سال‌های ۲۰۰۹ و ۲۰۱۰ نیز بالای ۳۰ درصد بوده است. متوسط این سهم در کشور کانادا حدود ۳۰ درصد و در آمریکا حدود ۷ درصد است، البته آمریکا به دلیل دارا بودن تکنولوژی برتر معدنکاری و شرکت‌های معظم بین‌المللی، آمار جذب سرمایه‌گذاری خارجی پایین‌تری دارد که این نکته منفی در ارتباط با این کشور محسوب نمی‌شود (نمودارهای ۴ و ۵).

بخش معدن کشور شیلی در اکثر سال‌های مورد مطالعه، بالای ۴۰ درصد از سرمایه‌گذاری خارجی را تصاحب کرده است. نرخ رشد سهم مذکور در این کشور در فاصله زمانی ۲۰۰۶ تا ۲۰۱۲ به حدود ۶/۳ رسیده است.

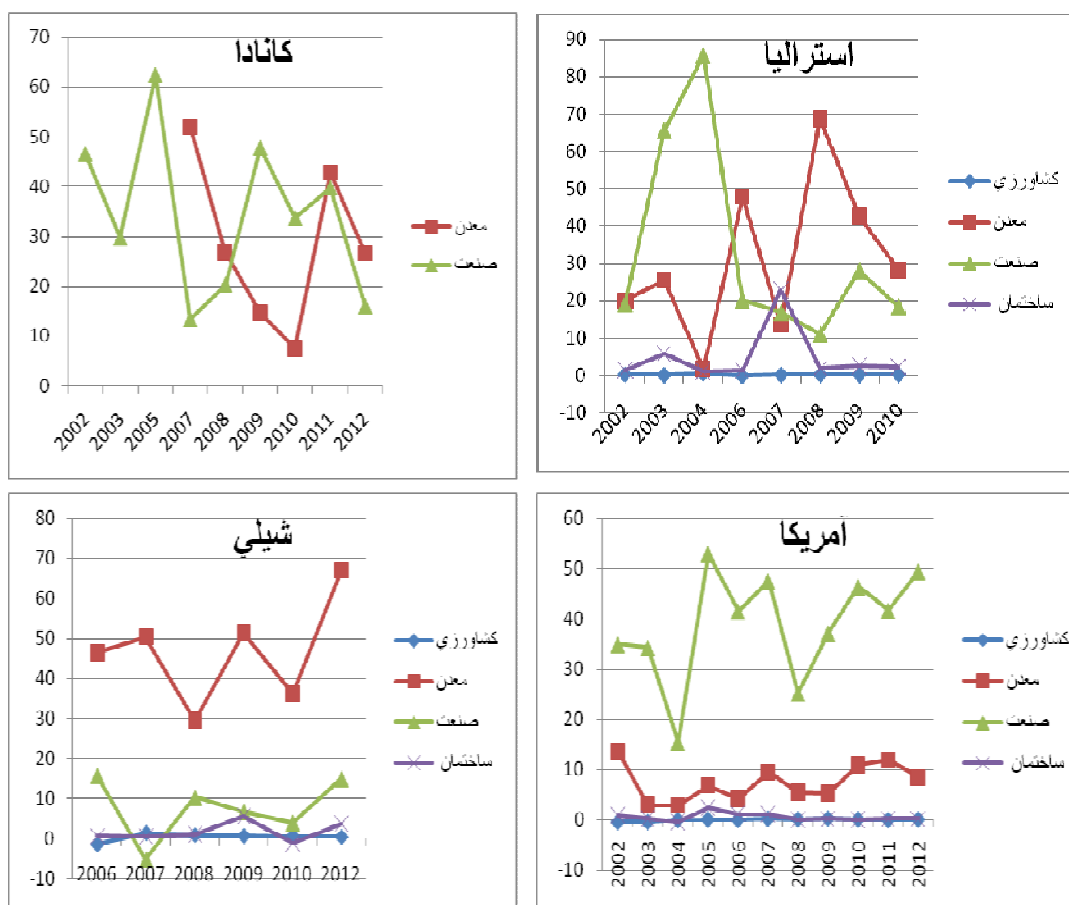
نمودار ۳. سهم معدن و سایر بخش‌ها از کل موجودی سرمایه‌گذاری مستقیم خارجی در سال ۲۰۰۹ (درصد)

Source: International Trade Centre.

نمودار ۴. سهم سرمایه‌گذاری خارجی در هر یک از بخش‌ها از کل سرمایه‌گذاری خارجی هر یک از کشورهای منتخب^۱

مأخذ: یافته‌های پژوهش.

مطابق نمودارها می‌توان در نگاه اول به نوع معدنکاری ایران و مقیاس آن در مقایسه با دیگر کشورهای برتر معدن‌خیز، همچنین میزان مشارکت شرکت‌های معظم در معدنکاری ایران پی برد. مقایسه سرمایه‌گذاری خارجی صورت گرفته در ایران و دیگر کشورهای مورد مطالعه نشان می‌دهد که بخش معدن ایران باید به‌طور منطقی در تکنولوژی روز دنیا در بخش اکتشاف و استخراج سهمی داشته باشد و این یکی از نکات منفی تأثیرگذار بر بخش معدن ایران محسوب می‌شود.

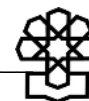
۱. درخصوص علت منفی بودن جریان جذب سرمایه‌گذاری در برخی سال‌ها باید عنوان کرد جریان FDI به شعبه‌های یک شرکت در کشور میزبان، شامل افزایش درآمدها در نتیجه سرمایه‌گذاری مجدد، به‌علاوه افزایش خالص در وجوه دریافت شده از طرف سرمایه‌گذاری خارجی است. جریان FDI با علامت منفی (جریان‌های برگشتی) به معنی منفی بودن حداقل یکی از اجزای مورد اشاره است که با مقادیر مثبت اجزای دیگر جبران نشده است. این موضوع در مورد جریان خروجی سرمایه‌گذاری نیز صادق است (UNCTAD, WIR, 2002).

اشتغال

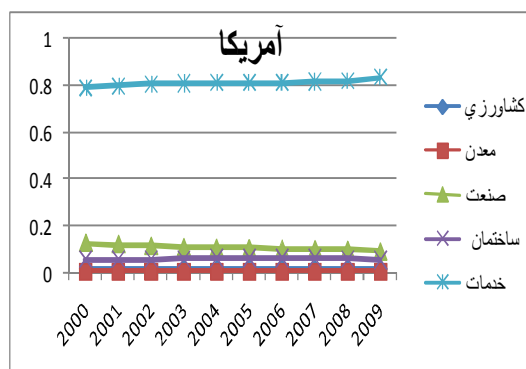
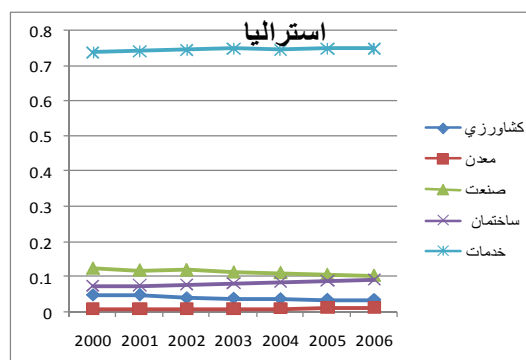
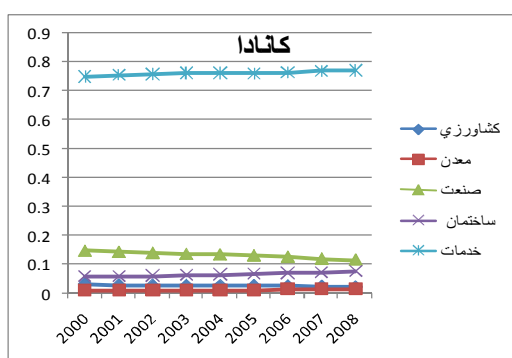
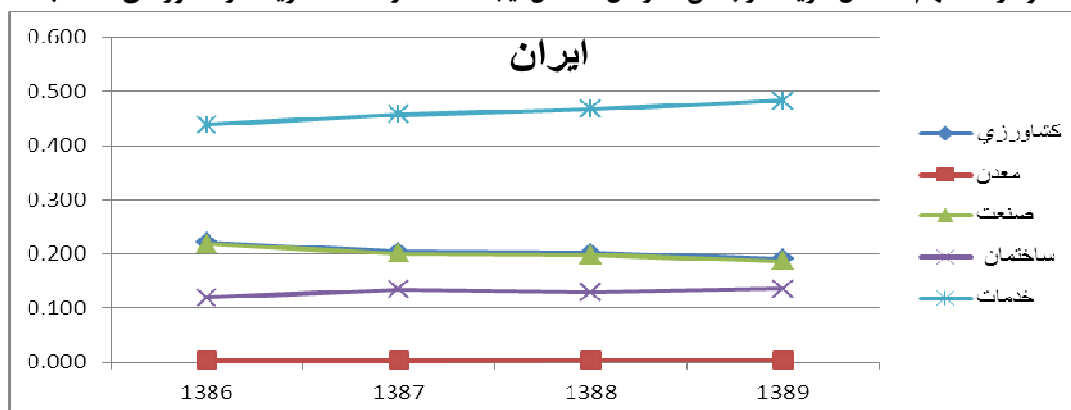
سهم اشتغال در بخش‌های مختلف اقتصادی در کشورهای مورد مطالعه در نمودار ۵ آورده شده است. این سهم در هیچ‌یک از این کشورها و در هیچ‌یک از سال‌های مورد مطالعه فراتر از ۱/۳ درصد نرفته است.

این درحالی است که متناسب با سهم سرمایه‌گذاری و ارزش‌افزوده بالای بخش خدمات، بخش مذکور دارای بالاترین سهم از اشتغال کشورها را نیز داراست. این شاخص درخصوص ایران همواره بالای ۴۰ درصد و در کشور آمریکا، استرالیا و کانادا حدود ۷۰ تا ۸۰ درصد بوده که نشان می‌دهد مشاغل ایجاد شده مربوط به بخش‌های خدماتی بسیار بالا بوده است. پس از آن صنعت (متوسط سهم در کانادا ۱۳ درصد) و ساختمان (متوسط سهم در کانادا ۶ درصد) بالاترین سهم را در ایجاد اشتغال دارا می‌باشند.

اشتغال در بخش معدن ایران نسبت به سایر بخش‌ها بسیار پایین و نزدیک ۰/۱ درصد است. تفاوت تعداد شاغلان در این بخش و سایر بخش‌ها با گذشت زمان رو به افزایش هم بوده است. با وجود این در طول دوره ۲۰ ساله اخیر، عملکرد بخش معدن از حیث رشد اشتغال‌زایی نسبت به سایر بخش‌ها بهتر بوده است به طوری که در این دوره اشتغال ایجاد شده در این بخش با رشد متوسط سالیانه ۳/۹۲ درصدی از ۱۰۰,۵۴۵ نفر در سال ۱۳۷۰ به حدود ۲۰۸,۸۶۸ نفر در سال ۱۳۸۹ رسیده است. البته باید توجه داشت که همین اشتغال کم با عنایت به قرار گرفتن معادن در مناطق محروم و دورافتاده کمک شایان توجهی در توسعه و توازن منطقه‌ای داشته است که می‌توان به‌عنوان یکی از شاخص‌های مهم توسعه عدالت‌محور به آن توجه داشت.

نمودار ۵. سهم اشتغال هریک از بخش‌ها از کل اشتغال ایجاد شده در اقتصاد هریک از کشورهای منتخب

مأخذ: همان.

هزینه تحقیق و توسعه

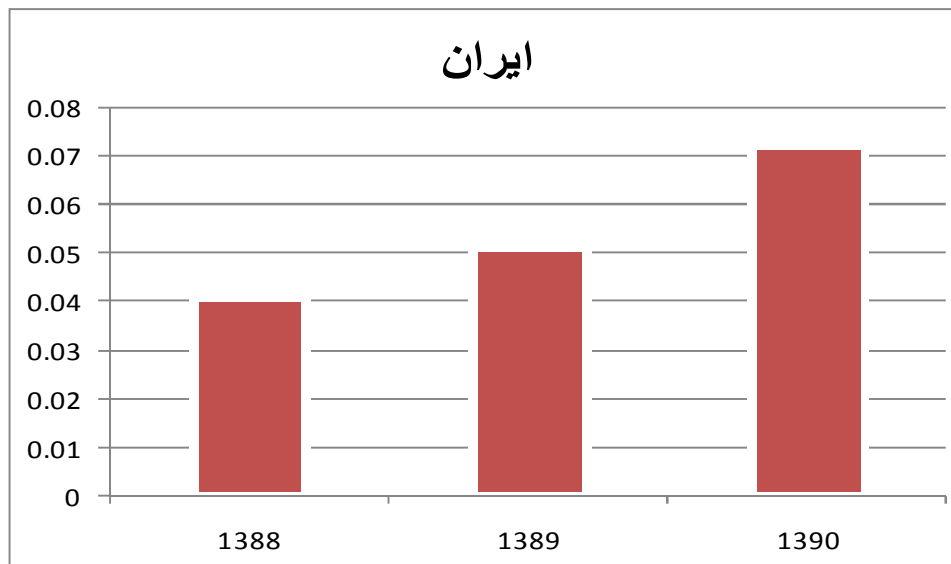
هزینه‌های تحقیق و توسعه در بخش‌های مختلف و البته در سال‌های مختلف رشد بخش در کشورهای گوناگون، تفاسیر متفاوتی دارد. در کشوری همچون ایران که رشد تکنولوژی در اکتشاف و استخراج معدن متناسب با استانداردهای جهانی نیست، توجه به تحقیق و توسعه و میزان هزینه‌های صورت گرفته در آن باید چشمگیر باشد که در صورت تحقق، این موضوع می‌تواند منجر به تغییرات ساختاری شود. نمودار ۶ سهم هزینه‌های تحقیق و توسعه بخش معدن (از تولید گروه صنایع و معادن) برای سال‌های ۱۳۸۸-۱۳۹۰ را نشان می‌دهد. همان‌طور که مشاهده می‌شود، هیچ‌گاه این سهم از ۰/۰۸

درصد فراتر نرفته است. این موضوع در کنار تکنولوژی پایین تولید در بخش معدن می‌تواند نشانگر فعالیت معدن ایران در غیاب بازار رقابتی و حاشیه سود ناشی از رانت ذاتی. معدن باشد.

نمودار ۶. سهم هزینه‌های تحقیق و توسعه بخش معدن و صنایع معدنی از تولید ناخالص

(درصد)

داخلی برای سال‌های ۱۳۸۸-۱۳۹۰

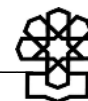

مأخذ: مرکز آمار ایران، «نتایج آمارگیری از معادن در حال بهره‌برداری کشور» و «نتایج آمارگیری از کارگاه‌های صنعتی ۱۰ نفرکارکن و بیشتر».

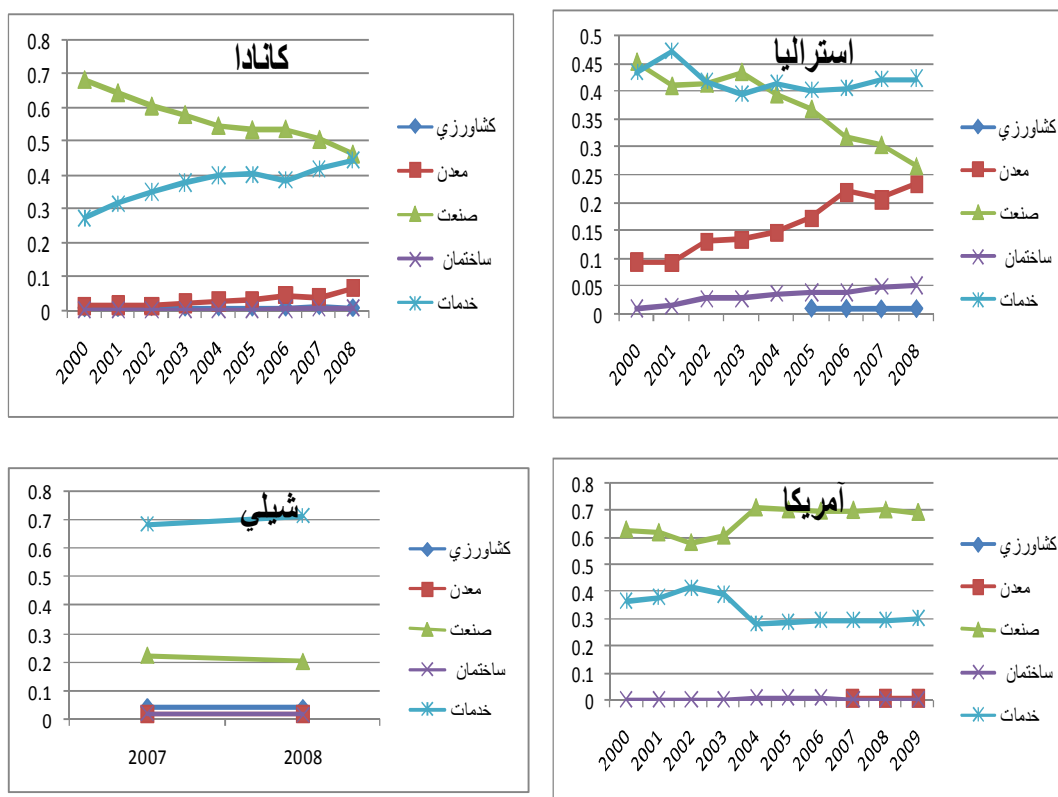
حال اگر روند تغییرات سهم هزینه تحقیق و توسعه از کل هزینه تحقیق و توسعه کشورهای معدن‌خیز را بررسی کنیم،^۱ در می‌یابیم که سهم مذکور در اکثر کشورهای مورد مطالعه بسیار بالاتر از ایران بوده و هر دو کشور استرالیا و کانادا از رشد مناسبی در سال‌های اخیر نیز برخوردار شده است. در استرالیا نرخ رشد این شاخص طی فاصله سال‌های ۲۰۰۰ تا ۲۰۰۸ حدود ۱۲ درصد و میانگین این سهم حدود ۱۵ درصد بوده است. جالب اینکه این شاخص درخصوص بخش صنعت روندی معکوس و نزولی در این کشور داشته است.

بنابراین مشاهده می‌شود که در ایران علیرغم پایین بودن تکنولوژی و بالا بودن هزینه‌های اکتشاف و استخراج، فعلاً عزمی برای جهش تکنولوژیکی از درون نیز وجود ندارد.

۱. به دلیل محدودیت آماری امکان رصد این شاخص در یک دوره زمانی مشخص برای همه کشورهای منتخب وجود نداشت.

نمودار ۷. سهم هزینه تحقیق و توسعه هریک از بخش‌ها از کل هزینه و تحقیق در اقتصاد هریک از کشورهای منتخب (درصد)

مأخذ: همان.

نرخ بازده سرمایه‌گذاری

در بخش‌های قبلی به‌طور جداگانه شاخص‌های سهم سرمایه‌گذاری و ارزش‌افزوده بخش‌های عمده اقتصادی مورد بررسی قرار گرفتند. در این بخش با ترکیب دو شاخص مذکور، شاخص نرخ بازده سرمایه‌گذاری تولید شده است که نشان می‌دهد یک واحد سرمایه‌گذاری در بخش معدن چه میزان ارزش‌افزوده ایجاد می‌کند.^۱

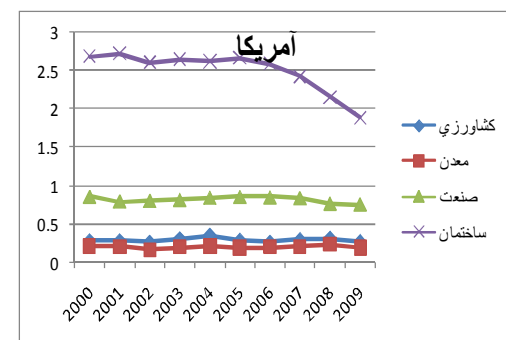
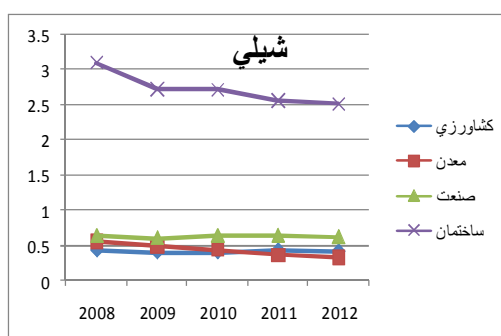
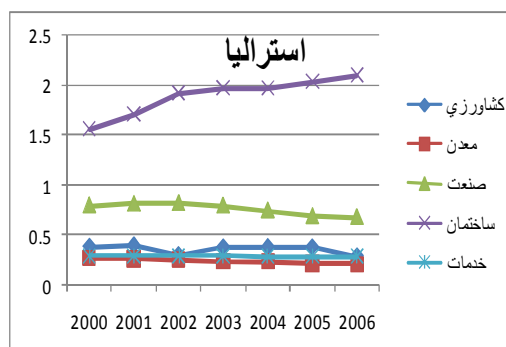
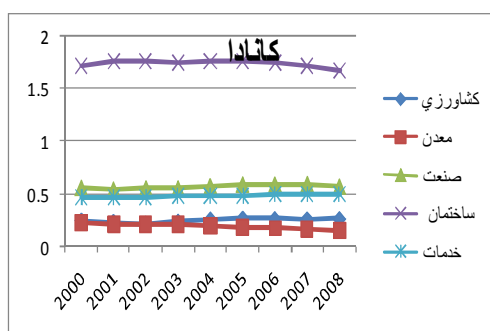
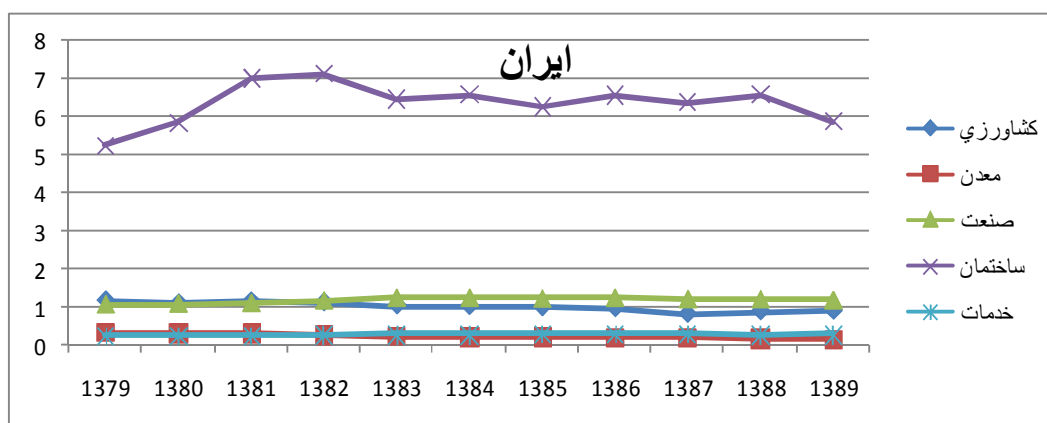
روند بازدهی سرمایه در بخش‌های عمده اقتصادی کشورهای منتخب در نمودار ۸ ارائه شده است. براساس این نمودار حداکثر میزان بازدهی مربوط به بخش ساختمان است. متوسط بازده سرمایه‌گذاری در طول دوره مطالعه برای بخش معدن ایران ۲۱ درصد بوده است. در حالی که برای بخش ساختمان این شاخص حدود ۶۳۰ است. در ایران نرخ بازدهی سرمایه‌گذاری معدنی از ۳۱ درصد در سال ۱۳۷۹ به حدود ۱۳ درصد در سال ۱۳۸۹ رسیده است. لذا میانگین نرخ رشد شاخص مذکور حدود منفی ۸ درصد است.

جالب اینکه در هر چهار کشور آمریکا، استرالیا، کانادا و شیلی، بازدهی سرمایه‌گذاری برای بخش

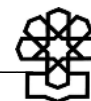
۱. این شاخص از نسبت ارزش‌افزوده به موجودی سرمایه حاصل می‌شود.

معادن پایین‌تر از سایر بخش‌هاست. در هر چهار کشور، بخش ساختمان به مانند ایران بالاترین نرخ بازده سرمایه‌گذاری را دارا هستند. متوسط نرخ بازدهی سرمایه در بخش معادن در سه کشور آمریکا، استرالیا و کانادا حدود ۱۹ درصد می‌باشد. این بدان معناست که طی دوره مطالعه به ازای یک دلار سرمایه‌گذاری در بخش معادن حدود ۰/۱۹ دلار ارزش افزوده ایجاد شده است. البته متوسط نرخ بازدهی سرمایه‌گذاری برای کشور شیلی ۴۳ درصد است.

نمودار ۸. بازدهی سرمایه‌گذاری در هر یک از بخش‌ها اقتصادی کشورهای منتخب

مأخذ: همان.

جمع بندی

مقایسه شاخص‌های کلان اقتصادی همچون ارزش افزوده، سهم سرمایه‌گذاری، نرخ بازگشت سرمایه و... بخش‌های چهارگانه اقتصاد (ساختمان، خدمات، صنعت و معدن) در کشورهای مختلف معدن‌خیز و ایران می‌تواند رویکرد سیاست‌گذاری در بخش‌های مختلف را تبیین کند. نتایج به دست آمده نشان می‌دهد که بخش معدن در مقایسه با سایر بخش‌ها، در خلق ارزش افزوده و سهم از اشتغال از جایگاه ضعیفی در تمامی کشورها برخوردار است. البته این موضوع ناشی از این واقعیت است که حجم عمده ستانده این بخش به شکل کانی‌های طبیعی می‌باشد. در ضمن، نرخ بازدهی سرمایه‌گذاری در بخش معدن نیز در هر ۵ کشور پایین‌تر از سایر بخش‌هاست.

علیرغم پایین بودن ارزش افزوده، اشتغال و بازدهی سرمایه‌گذاری در بخش معدن، بررسی کشورهای منتخب نشان می‌دهد که سهم سرمایه‌گذاری و سرمایه‌گذاری خارجی و هزینه تحقیق و توسعه در این بخش، بجز ایران، نسبت به سایر بخش‌ها در حال افزایش است. حدود ۶۹ درصد از جریان جذب سرمایه‌گذاری خارجی استرالیا در سال ۲۰۰۸ مربوط به بخش معدن بوده است. این در حالی است که از کل موجودی سرمایه‌گذاری مستقیم خارجی جذب شده تا سال ۲۰۰۹ در ایران، بخش معدن فقط حدود ۷ درصد را در اختیار دارد. بنابراین می‌توان این سؤال جدی را مطرح کرد که چرا علیرغم پایین بودن بسیاری از شاخص‌های اقتصادی در بخش معدن، سرمایه‌گذاری در این بخش در کشورهای معدن‌خیز به نسبت بیشتر بوده است؟ این موضوع می‌تواند به عنوان یک فرضیه اساسی مطرح باشد که نحوه برخورد حاکمین و سیاستگذاران به بخش معدن، باید متفاوت از دیگر بخش‌های اقتصادی همچون ساختمان یا خدمات و حتی بخش صنعت در حوزه ساخت باشد و شاید این فرضیه با در نظر گرفتن روابط قوی پسین و پیشین محصولات معدنی با دیگر بخش‌های اشتغال‌زا و خالق ارزش افزوده به صورت جدی‌تری مطرح باشد.

منابع و مأخذ

۱. بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران، حساب‌های ملی ایران.
۲. مرکز آمار ایران، طرح آمارگیری از معادن در حال بهره‌برداری کل کشور در سال‌های مختلف.
3. FDI statistics - Inward 2001-2012 by Country, International Trade Centre Report.
4. OECD-ilibrary.org/statistic.
5. Bank Central de Chile, Stock de Capital en Chile: Metodología Resultados.
6. U.S. Bureau of Economic Analysis, Net Stock of Fixed Private Capital, by Industry.

مرکز پژوهش‌ها
مجلس شورای اسلامی

شماره مسلسل: ۱۴۱۵۹

شناسنامه گزارش

عنوان گزارش: بررسی مقایسه‌ای برخی شاخص‌های کلان اقتصادی در بخش معدن ایران و برخی از کشورهای برتر معدن خیز دنیا (آمریکا، استرالیا، کانادا و شیلی)

نام دفتر: مطالعات انرژی، صنعت و معدن (گروه معدن و صنایع معدنی)

تهیه و تدوین: محمد رضایی‌پور

ناظران علمی: هوشنگ محمدی، فرید دهقانی

متقاضی: معاونت پژوهش‌های زیربنایی و امور تولیدی

ویراستار تخصصی: _____

ویراستار ادبی: _____

واژه‌های کلیدی:

۱. معدن

۲. نرخ بازگشت سرمایه

۳. سرمایه‌گذاری خارجی

تاریخ انتشار: ۱۳۹۳/۱۱/۲۵